

Zeitschrift: Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum
Herausgeber: Litteris Conradi Orellii et Soc.
Band: - (1750)
Heft: 19

Artikel: Concilium tridentinum non institutum esse ad inquirendam
illustrandamque ex scripturis veritatem [...]
Autor: Bullinger, Heinrich
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-394675>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 30.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

CONCILIIUM TRIDENTINUM

non institutum esse ad inquirendam illustrandamque ex Scripturis Veritatem; Sed ad subvertendam, stabiliendosque Rom. Ecclesiæ Errores

[a] DEMONSTRATIO

HENRICI BULLINGERI

Die Caroli M. D. LI.

ESAIAS:

Accingite vos & vincimini: Inite Consilium, & dissipabitur: Loquimini verbum, & non fiet: Quoniam nobiscum DEUS.

NULLUS est hodie Sermo in ore omnium crebrior quam de CONCILIO TRIDENTI celebrando, neque sunt acriores rixæ quam de hoc ipso Concilio: dum hic ex eo nescio quid Salutis & absolutam quandam Reformationem

[a] Quandoquidem Emin. Cardinal. QUIRINUS ex aliquo tempore singulari studio fervet, ut sibi aliisque persuadeat, Paulum III. Pontif. Rom. adscitis in consilium amplissimis & doctissimis Viris, serio ac diligenter id egisse, ut Ecclesia in Doctrina & Disciplina misere depravata pristinum suum nitorem reciperet, atque hoc no-

formationem expectat; ille vero ex eodem nihil oriturum contendit, quam bella & innoxiorum hominum cædes. Ac nisi mente capti simus, propriæque Salutis negligentissimi, cogitabimus & diligenter quidem cogitabimus singuli, quid ex eo nobis polliceamur, ut hoc vel amplecti vel respuere constantissime pergamus. Proinde rem non ingratham me Vobis, Viri Patres & Fratres venerandi, Filiique dilectissimi, facturum confido, si breviter & perspicue demonstrarem, quid vere de hoc judicare debeamus, nempe, *TRIDENTINUM illud CONCILIUM non institutum esse ad inquirendam illustrandamque ex Scripturis sanctis Veritatem, aut ad reformandam legitime Ecclesiam Christi; sed ad subvertendam hanc, ad stabiliendos, inquam, Romanæ Ecclesiæ Errores impietatesque, ac bene coeptos per Germaniam aliaque Europæ loca Reformationes & impediendas & abolendas.*

Ad quam rem ostendendam & confirmandam nihil mihi opus erit peregrinis aut longe petitis dubiisve Testimoniis: Ex ore illorum qui indixere Concilium, hoc est ex *BULLA* Indictionis & ex *DECRETIS* Concilii hoc nullo evincam negotio. Ne quis autem ignoret, qualis sit *INDICTIONIS BULLA*, recitabo hanc Vobis de verbo ad verbum,

mine pientissimos Majores nostros injustæ Secessionis palam accusat: Ne silentium nostrum in Veritatis, quam Ecclesia Turicensis constanter profitetur, fraudem interpretari quis possit, visum est ipsi hanc Sancti *BULLINGERI* Demonstrationem opponere, ut cognoscat nobis jam dudum Rom. Ecclesiæ artes (Eph. IV: 14.) patuisse. J. J. B.

bum, nam brevis est, totaque Bullæ PAULI primæ ceu fundamento imposita.

„ [b] JULIUS Episcopus, Servus Servorum
 „ Dei, ad futuram rei memoriam. Cum ad tol-
 „ lenda Religionis nostræ disfidia, quæ in Ger-
 „ mania longo tempore, non sine totius Christia-
 „ ni orbis perturbatione & scandalo, viguerunt,
 „ bonum, opportunum & expediens esse videa-
 „ tur, sicuti & charissimus in Christo Filius no-
 „ ster CAROLUS Rom. Imperator semper Au-
 „ gustus, nobis per suas Literas & nuncios signi-
 „ ficari fecit, ut sacrum, œcumenicum, gene-
 „ rale Concilium per fœlicis recordationis PAU-
 „ LUM PAPAM III. Prædecessorem nostrum in-
 „ dictum, & per nos tunc Cardinalatus honore
 „ fungentes, atque ipsius Prædecessoris nomine
 „ una cum duobus aliis S. Rom. Ecclesiæ Cardi-
 „ nalibus ipsi Concilio præsidentes, inceptum,
 „ ordinatum atque continuatum, in quo plures
 „ publicæ & solennes habitæ fuerunt Sessiones,
 „ pluraque tam in causa Fidei quam Reformatio-
 „ nis morum promulgata Decreta, multaque &
 „ ad utramque causam pertinentia examinata &
 „ discussa, ad Civitatem Tridentinam reducat:
 „ Nos, ad quos summos pro tempore Pontifi-
 „ ces spectat generare Concilia, indicere & diri-
 „ gere, ut Ecclesiæ pacem, & Christianæ Fidei
 „ orthodoxæ Religionis incrementum, ad omni-
 „ potentis Dei laudem & gloriam procuremus,
 „ & quantum in nobis est, tranquillitatem ipsius
 „ Ger-

[b] *Indictio continuationis Concilii Tridenti celebrandi.*

„ Germaniæ , [quæ sane Provincia retroactis
 „ temporibus in vera Religione , ac sanctorum
 „ Conciliorum , Patrumque Doctrina excolenda ,
 „ exhibendaque maxime Pontificibus , Christi Re-
 „ demtoris nostri in terra Vicariis , debita Obe-
 „ dientia & Reverentia , nulli Christianorum Pro-
 „ vincia secunda ,] paterne consulamus : Spera-
 „ mus per ipsius Dei gratiam & benignitatem fu-
 „ turum , ut Reges omnes & Principes Christiani
 „ justis piisque nostris in hac re votis annuant ,
 „ faveant atque assistant. Venerabiles Fratres no-
 „ stros Patriarchas , Archiepiscopos , Episcopos ;
 „ & dilectos Filios Abbates , omnesque alios &
 „ singulos , qui de jure , vel consuetudine , vel
 „ privilegio Conciliis generalibus interesse debent ,
 „ quosque idem Prædecessor noster in suis Indi-
 „ ctionis & aliis quibuscunque desuper confectis
 „ & publicatis Literis Concilio interesse voluit ,
 „ per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu
 „ Christi hortamur , requirimus & monemus , ut
 „ proximis futuris Kalendis Maji , quem diem ad
 „ ipsum Concilium , in eo in quo nunc reperi-
 „ tur statu , reasumendum & proseguendum ,
 „ brevi ac matura Deliberatione , ex certa nostra
 „ Scientia & de Apostolicæ Auctoritatis plenitudi-
 „ ne , ac Venerabilium Fratrum nostrorum S.
 „ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio & as-
 „ sensu , statuimus , decrevimus & declaramus ,
 „ in ipsa Civitate Tridenti [legitimo cessante im-
 „ pedimento] convenire & se congregare , ac ip-
 „ sius Concilii continuationi , omni mora post-
 „ posita , incumbere velint. Nos enim operam
 „ sedulo daturi sumus , ut eodem tempore , in
 „ eadem Civitate , nostri omnino adsint Legati ,
 „ per

„ per quos [si per ætatem nostram valetudinem-
 „ que & Sedis Apostolicæ necessitates, personali-
 „ ter adesse nequiverimus] Spiritu S. Duce, ipsi
 „ Concilio præsidebunt, quacunq̃ ipsius Con-
 „ ciliî translatione & suspensione, cæterisque
 „ contrariis, non obstantibus quibuscunq̃, ac
 „ præsertim illis, quæ idem Prædecessor noster
 „ in suis Literis prædictis, quas cum omnibus &
 „ singulis in eis contentis Clausulis & Decretis,
 „ in suo robore permanere volumus atque decre-
 „ vimus, & quatenus opus sit innovamus, vo-
 „ luit non obstare. Irritum nihilominus decer-
 „ nentes & inane, si secus super iis a quoquam
 „ quavis auctoritate scienter vel ignoranter conti-
 „ gerit attentari. Nulli ergo omnino hominum
 „ liceat hanc paginam nostrorum, Hortationis,
 „ Requisitionis, Monitionis, Statuti, Declarati-
 „ onis, Voluntatis, Innovationis, Decretorum
 „ infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si
 „ quis hoc attentare præsumserit, indignationem
 „ omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli
 „ Apostolorum se noverit incursum. Datæ Ro-
 „ mæ apud S. Petrum: Anno Incarnationis Do-
 „ minicæ MDL. XVIII. Cal. Decembr. Pon-
 „ tificatus nostri anno I. „ Hactenus Bullam In-
 „ dictionis Conciliî recitavi.

[c] Nihil vero est quod nos metuamus indig-
 nationem omnipotentis Dei incursum, si iniquæ
 pergamus contradicere Constitutioni. Bruta sunt
 ista, umbratilis & stertentis Romani Dei fulmina:
 qui

[c] *Non metuendæ minæ Rom. Pontificis.*

qui veri, omnipotentis & æterni Dei indignationem, alioqui horrendam, non satis gravem arbitratur, nisi etiam Apostolorum, velut Coadjutorum, conjungat. Ignorat hic Pontifex ut æternam & ineffabilem Dei potentiam, ita Doctrinam Religionis nostræ veram, a Sanctis Christi Apostolis Petro & Paulo orbi annunciatam, in vindicta exercenda creaturas Creatori nonnisi cum Sacrilegio conjungi. Et nos quidem sumus Abrahamæ, ergo & promissionis Dei filii. Promissionis verbum est: *Benedicam eis, qui tibi benedicient, male dicentibus vero tibi maledicam ego.* Denique: *In Semine tuo benedicentur omnes Gentes terræ.* Hanc promissionem cum vera fide amplectamur secundum Evangelium Jesu Christi a Petro & Paulo prædicatum, certe benedicti, & ab omni maledictione liberati sumus: Joanne quoque Baptista attestante atque dicente: *Pater diligit Filium, & omnia dedit illi in manum. Qui credit in Filium, habet vitam æternam: qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam; sed ira Dei manet super eum.* Quinimmo de maledictionibus benedictionibusque talium Pontificum loquens apud Malachiam Dominus: *Si volueritis audire, inquit, & si volueritis ponere super cor, ut detis gloriam nomini meo, ait Dominus exercituum, mittam in vos execrationem & maledicam benedictionibus vestris.* Quid quod Rex unicus & Pontifex vere summus Christus Dominus noster confitentibus nomen Messix benedicit, abnegantibus maledicit? Nam & in Prophetis pronuntiavit Dominus: *Maledictus qui fecerit opus Domini negligenter.* Proinde hoc velut antidoto præmuniti, alacres & securi jam pergimus & dicere & audire, quæ pertinent ad gloriam veri Pontificis Christi Domini nostri,

fri, & derogationem Pseudo. Pontificis & æmuli Christi Papæ atque Concilij ejus Tridentini, quod instituit Christum rursus ex Germania ejicere, ac seipsum rursus in templum Dei collocare ac pro Deo ostentare.

[d] Principio enim *Causas* indicti Concilii commemorans manifeste prodit quid quærat & effectum cupiat. Queritur dissidium exortum esse in Germania in Religionis negotio, quod mox ad omnes alias Nationes totius Orbis Christiani turbandas dimanaverit. Addit, Germaniam a retroactis temporibus alias Nationes superavisse primum quidem in excolenda Doctrina sacrorum Conciliorum & sanctorum Patrum, deinde vero in exhibenda debita obedientia & reverentia Pontificibus, Christi Redemptoris in terra Vicariis. Quivis autem ex his juste & vere, non sycophantice aut calumniose collegerit, Pontificem non indixisse Concilium, ut ex Scripturis inquiratur Veritas & Christo Servatori nostro sua debita impendatur Reverentia, Obedientia & Gloria; sed ut Germania redeat ad pedum oscula, id est, canis ad vomitum & Sus lota ad volutabrum cœni. Nam prædicat Julius Concordiam Germaniæ veterem, quæ nunquam inducto dissidio discerpta sit. Observe quæso hominis verba, ut recte judicetis & quid ab eo instituat intellegatis. Qualem obsecro prædicat Concordiam & Religionem Germaniæ? Eam, qua omnes Germani homines simplices & agrestes, Bestiæ ab illis sanctis Patribus appellati,

[d] *Quare institutum sit Concilium Tridentinum?*

pellati, crediderunt regulas S. Patrum & Decreta Conciliorum, vera & ipsissima esse Fidei Christianæ fundamenta, & Pontificem Romanum in terris Christi in cælo agentis esse Vicarium cum plenitudine potestatis, cui obedire & voces ejus tanquam Christi & Petri ore pronunciatas excipere, omnino sit de necessitate Salutis. Hanc vero Concordiam sanctam disruptam esse queritur, hanc quoque restauratam & redintegratam ardentissimis votis exoptat.

[e] Præstat autem hic obiter audire in quam formam Doctrinæ inducti sint Germani, per quam persuasi Sedem illam & beatum Patrem in ea sedentem deseruerunt. Misit impura Roma ante annos 33. impudentissimos & insatiabiles in Germaniam Legatos, qui populo plenariam omnium peccatorum remissionem annuntiarent, immo divenderent, etiam eorum scelerum, quæ pietas propter execrandam sceditatem & extremam impietatem vel nominare vetat. Id cum audissent Viri pii & docti in Germania, per Saxoniam & Helvetiam, cernerentque stolidum vulgus Salute vera, sed & opibus suis, spoliari crudeliter per spirituales illos prædones & latrones, adeoque pro pecunia nihil non venale esse, sicut quondam S. Petrus Simonii Mago, ita hi Sectatoribus ejus objecerunt, dicentes: *Pecunia vestra vobiscum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimastis pecuniis parari! Non est vobis pars neque fors in ratione hac: Cor enim vestrum non est rectum coram Domino. Nec dubium est*

C c 2

quin

[e] *Quomodo & quid docta sit Germania.*

quin Germani Doctores excitati a Deo tantæ impudentiæ se opposuerint, cujus gratia, & dogmata impia multa alia Romanæ Ecclesiæ oppugnare, & ex vetustissimo illo, non novo prolato Evangelio, palam demonstrare perrexerunt: Omnem veritatem credendam & omnem pietatem sacris comprehendendi & tradi Scripturis: Patribus ergo & Conciliis non esse credendum, nisi quatenus cum Scriptura congruunt. Ex hac Scriptura docuerunt: Deum Patrem orbi dedisse Filium unigenitum, & in hoc uno Salutis omnia: Hunc enim esse Caput Ecclesiæ unicum, Pastorem & Pontificem summum, Intercessorem, Sacrificium, Expiationem, denique omnia vitæ & Salutis solum, adeo ut qui hunc vera fide possideat, omnia vitæ plenissime teneat. Vivere autem Christum Spiritu suo manereque in Ecclesia, unde nihil ei ullis opus sit Vicariis. Vicarium enim absentis gerere vices. At Jesum Christum in Ecclesia sua præsentem esse, non absentem. Hunc operari Salutem fidelium in ministerio verbi & Sacramentorum. Eundem enim instituisse Ministros in Ecclesia, qui prædicent Evangelium & Sacramenta administrent. Porro illum Antichristum esse, quicumque ea quæ solius Christi sunt sibi vendicat, & instituta Christi immutat. Quod cum Pontifex Rom. se cum suis facere, scriptis, dictis & factis palam attestetur, ut maxime execrabilem Christi hostem omnibus piis esse fugiendum. Agnoscitis opinor omnes in his articulos, quos piæ memoriæ fidelis hujus Ecclesiæ Pastor H. ZWINGLIUS & disputandos proposuit, & contra omnes adversarios defendit & asseruit. Ac hoc ipso die Caroli absolvitur annus XXVIII. quo
 postridie

postridie prima Synodus contra Papam, pro reparanda Gloria Christi in hac urbe celebrari cœpit, deinde etiam Doctrina pietatis spargi latius.

[f] Hanc Doctrinam audierunt Germani, audierunt Angli, Galli, Itali, Dani, Pannonæ & Aquilonares populi, immo audita est hæc prædicatione veræ pietatis per totum quasi terrarum orbem, ac bona pars auditorum expendit diligenter, cum ipsam prædicationem Evangelium regni Dei annunciantium, tum dicta, scripta factaque Papistarum, atque ex *ipsa rerum* collatione seria & vera, intellexit deserendum esse Papam, veluti Deum fictitium ac Baal verum; adhærendum autem Christo Redemptori unico, Regi & Pontifici summo: Intellexit denique oracula Verbi Dei & Dogmata hominum sibi invicem velut e diametro repugnare, ergo Veritatem amplexandam; humana figmenta abjicienda esse. Sic inquam salutare Schisma factum est in Germania & omnibus aliis orbis partibus; hominibus jam agnoscentibus Scripturam veritatis esse regulam credendorum; non Conciliorum, non Patrum Canones, Christum esse Caput & Pastorem Ecclesiæ, nec habere ullum in terris Vicarium. Separati itaque sunt ab erroribus & a Pseudo-Vicario quidem, sed junxerunt se veritati & Christo. [g] Jam vero Pseudo-Pontifex hanc prædam sibi ereptam dolens, prætextu Concilii Oecumenici conatur ab-

Cc 3

lata

[f] *Quomodo receperint homines traditam Doctrinam.*

[g] *Papa regnum suum destructum vult reparare.*

lata recuperare, hoc est, Conciliorum & Patrum Decreta rursus ceu Fidei regulam & fundamenta obtrudere Fidelibus: Caput agnosci venerarique non pro Episcopo tantum Romanæ Ecclesiæ, sed pro universali Christi in terris Vicario. Proinde luce clarius apparet non cæcitate percussis, in quem finem institutum sit TRIDENTINUM CONCILIUM. Cui ergo cordi est relicto Christo adhærere Christi Pseudo-Vicario, cui cordi est humana Decreta pro divinis recipere oraculis, CONCILIUM TRIDENTINUM approbet. Certe cum hæc ita certo se habeant, omnes Filii Dei illud ex corde execrabuntur & averfabuntur.

[b] His accedit, quod JULIUS Papa omnia sua ad Indictionem primam PAULI Papæ refert, quod omnia ejus Edicta, Consulta & Decreta hac in causa ædita confirmat. Interim nullum vel verbum auditur de Scriptura Sancta, de Christo Dei Filio & ejus gloria reparanda. Constat autem PAULUM Papam in Literis & Decretis suis non semel disertis significasse verbis, CONCILIUM TRIDENTINUM potissimum ad eradicandas Hæreses in Germania maxime pullulantes convocari. Quid quod nos Ministros Christi & Ecclesiarum in Helvetia, idem ille inter Hæreticos & Ecclesiarum corruptores númerat? [i] Quod si cui placet ipsa PAULI verba audire, hæc scripsit ad Helvetios: *Fuerunt vafri & insidiosî homines, perturbatores Legum, morumque bonorum, iidemque sanctæ catholicæ* &

[b] Concilium institutum ad eradicandas Hæreses.

[i] Quinam sint Hæretici quos oporteat eradicari.

& apostolicæ Religionis corruptores, qui vos separare & divellere conati sunt: quibus tantum favit perfidus humani generis hostis, ut ex ista fortissima & nobis charissima Natione, aliquos a nobis potuerit avellere, magno cum dolore nostro, tanquam e sinu & complexu amantissimi patris dilectissimos filios. Quorum jacturam atque damnum etiam nunc lugere & lamentari non desistimus, desiderantes & Deo restitui & [k] nobis. Illud tamen Deo referimus acceptum, quod pars de Vobis in fide erga ipsum Deum & erga sanctam Matrem Ecclesiam perstitit, nec se alienari a cultu veræ & christianæ Religionis passa est. Idem ad Episcopos Sedunensem & Curientem, ac ad Abbates omnes totius Helvetiæ, quos Ecclesiam Helveticam repræsentare contingit, scribens, objurgat, quod cum vicini sint Tridento, præventi sint tamen a Prælati ex remotissimis partibus Tridentum venientibus. Putat autem ipsis Concilium magis quam illis esse necessarium, quod Natio ipsorum non parva sui parte infecta sit Hæresibus. Hæc PAULI Papæ sunt. Ex quibus iterum liquido apparet CONCILIUM TRIDENTINUM non institutum esse ad discutiendam Controversiam Religionis placide & legitime, ex Scripturis Sanctis; Sed ad eradicandas Christi Ecclesias & ejus Ministros, quos isti falso criminantur Hæreticos. Etenim Julius dicit, se continuaturum Concilium uti indictum est a PAULO: Dicit autem PAULUS se indixisse ad eradicandos Hæreticos & omnes Hæreses.

Cc 4

[1] Præ.

[k] Et mihi & Petro.

[l] Præterea usurpat sibi Papa in Bulla Indictionis & usurpavit hætenus plenariam potestatem & indicendi & regendi Concilium. Atqui nemo nescit Papam illum ipsum esse, qui ab omnibus sacrosancti Evangelii Prædicatoribus accusatur, ut caput omnium malorum, ut auctor & patronus primarius omnium errorum corruptionumque in Ecclesia Dei. Quis autem deferat iudicium reo? Hoc itaque cum armata ad se manu rapiat, ut cunque stupidæ sint oviculæ, intelligunt tamen quid expectent cum in luporum confessum vocantur, ut causam suam agant, immo non agant, sed ut discerpantur atrociter, & expleant luporum ingluviem. Huc pertinet quod Pontifex ait, se omnia facere ex Fratrum suorum S. Rom. Ecclesiæ Cardinalium consilio & assensu: Qui quali sint in Evangelium Christi & in ejus Prædicatorum animo, dudum toti terrarum orbi innotuit.

[m] Jam vero quales sunt obsecro qui convocantur in Concilium, veluti Judices causæ, assessores & Senatores hujus cœtus sancti? An Viri fideles, docti, prudentes, justi & sancti, ex omni natione & ordine Christi fidelium? Sed altissimum hic audio Silentium. Quæ hic quæso regula judicandi datur? An Scriptura canonica? Immo Patrum potius & Conciliorum Canones, quibus isti Sacras Scripturas subjici ac ancillari compellunt. Quos ergo convocat beatissimus in sanctum hunc Senatum? Loquatur ipse. Sic ergo dixit

[l] *Papa sibi usurpat imperium in Concilio.*

[m] *Quales convocentur in Concilium Assessores.*

dixit in Bulla Indictionis: *Venerabiles Fratres nostros, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos & dilectos Filios, Abbates, omnesque alios & singulos, qui de jure, vel a consuetudine, vel privilegio Conciliis generalibus interesse debent, quosque Prædecessor noster in suis Indictionibus & aliis desuper confectis & publicatis Literis Concilio interesse voluit. Sed præstat audire Prædecessoris quoque PAULI verba: Convocamus, inquit, omnes ex omnibus locis, tam venerabiles Fratres nostros, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & dilectos Filios Abbates, quam alios quoscunque, quibus jure aut privilegio in Conciliis generalibus residendi & sententias in eo dicendi permissa potestas est, mandantes in vi Jurisjurandi, quod nobis & huic S. Sedi præstiterunt, ac in virtute Sanctæ Obedientiæ, ut ipsimet adsint. Et reliqua. Ex his intelligimus non omnes ex omnibus Nationibus pios & doctos Viros, immo ne selectos quidem ex his; sed juratos Papæ & Sedis Rom. vasallos colligi, ac his duntaxat jus dari residendi dicendique sententias in Concilio.*

[n] Ac quo rectius intelligatur fraus, totumque iniquitatis mysterium detegatur, non gravabor vobis recitare *Formulam Jurisjurandi*, quo se obstringunt omnes Episcopi Sedi Rom. & summo Pontifici. Formula hujusmodi est: *In nomine Domini, Amen. Episcopus ab hac hora inantea fidelis ero & obediens beato Petro, sanctæque Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, & Domino nostro Domino JULIO Papæ TERTIO, suisque Successoribus canonice intrantibus.*

Cc 5

Non

[n] *Prælatorum Juramentum quo Papæ & Sedi obstringuntur.*

Non ero in Consilio aut consensu vel facto, ut vitam perdant, aut membrum, seu capiantur, aut in eos violenter manus quomodolibet ingerantur, vel injuriæ aliqua inferantur, quovis quæsito colore. Consilium vero quod mihi credituri sunt, per se, aut nuncios, aut literas, ad eorum damnum, me sciente, nemini pandam. Papatum Romanum & Regalia S. Petri adjutor eis ero ad retinendum & defendendum contra omnem hominem. Legatum Apostolicæ Sedis in eundo & redeundo honorifice tractabo, & in suis necessitatibus adjuvabo. Jura, honores, privilegia & auctoritatem Rom. Ecclesiæ, Domini nostri Papæ, & Successorum prædictorum conservare, defendere, augere & promovere curabo. Nec ero in consilio, in facto seu in tractatu, in quibus contra Dominum nostrum vel Romanam Ecclesiam aliqua sinistra vel præjudicialia personarum, juris, honoris, status & potestatis eorum machinentur. Et si talia a quibusdam tractari cognovero vel procurari, impediam hoc pro posse, & quantocyus potero commode significabo eidem Domino nostro, vel alteri, per quem ad ipsius notitiam possit pervenire. Regulas sanctorum Patrum, Decreta, Ordinationes, Sententias, Dispositiones, Reservationes, Provisiones & Mandata Apostolica, totis viribus observabo, & faciam ab aliis observari. Hæreticos, Schismaticos & rebelles Domino nostro vel Successoribus prædictis pro posse persequar & impugnabo. Vocatus ad Synodum veniam. Et reliqua. Hæc autem Formula est Juramenti residentium in Concilio & habentium vota: neque remittitur hæc eis in celebratione Concilii, sed intenditur magis. Ergo quid a Conjuratis his aliud expectamus, quam Veritatis oppressionem & tyrannidis impietatisque Pontificiæ asertionem & reparationem? Qui audita hac Juramenti Formula aliud sibi pollicentur,

cum

cum ratione insaniunt. Quid enim clarius dicere poterant Episcopi, quam quod dicunt singuli: *Non ero in Concilio aut facto, in quo Rom. Pontifex aliquid perdat. Consilium quod mihi credituri sunt nemini pandam ad eorum damnum. Papatum Rom. & Regalia S. Petri adjutor eis ero ad retinendum & defendendum contra omnem hominem. En! contra omnem hominem. Item: Jura, honores, privilegia & auctoritatem Rom. Ecclesiae & Dni nostri Papae conservare, defendere, augere & promovere curabo. Item: Regulas S. Patrum Decreta, Ordinationes, Sententias & Dispositiones, Mandataque Apostolica totis viribus observabo & faciam ab aliis observari. Item: Hæreticos, Schismaticos, & rebelles Domino nostro Papae pro posse persequar & impugnabo. Tam probe sibi cavit Papa in tempore, ne unquam dejectus e Solio suo, Christum cogatur regnantem in Rom. Ecclesia videre. Sed regnabit in Sanctis nihilominus, invitis etiam omnibus Pontificibus & Inferorum portis.*

[o] Scio quid hic objiciatur a quibusdam: Episcopos quidem & Abbates fere omnes indoctos esse, sed adducere tamen secum in Concilium Viros doctos & pios, quorum Suggestionibus utantur in dicendis Sententiis: ab istis autem juvari posse negocium veritatis. Cæterum magistra experientia didicimus, si aliquot tales Episcopi & Episcoporum Consultores docti in Concilio reperirentur, eos tamen non modo non audiri, sed ejici etiam ex Concilio. Etenim certissimum & comper-

[o] *Prælati indocti utuntur doctorum Suggestione in Concilio.*

compertissimum est in Papistico Concilio nullam esse Sententiarum collationem, multo minus ullum apparere ecclesiastici Judicii liberi vestigium. (p) Omnia ad unius Papæ arbitrium & beneplacitum referuntur, ac componuntur: Nam deliguntur Selecti aliquot egregie instructi & exercitati docti, fraudibus ac imposturis. Hii adornant quæ Concilii Confessui proponenda sunt. Priusquam autem proponant, cum ipsis Concilii Præsidibus, Legatis a latere, adeoque cum ipso Pontifice per Internuncios celeres conferunt, deinde vero approbata ab his proferunt, ut & a Prælatorum Confessu universo recipiatur & approbetur. Quod fieri per vocem gnathonicam PLACET, qui nescit, nihil scit. Atque hic modus est discutiendi capita controversa. Hic candor, hæc libera illa in Concilio tractatio.

(q) Porro videtur nonnullis, Principes quos sæculares vocant, ac Status æquiores futuros, nec unquam permissuros ut Germani hujusmodi præjudiciis & tanta Concilii iniquitate premantur. Cæterum nisi oculis carerent qui hujusmodi spem conceperunt, vidissent jamdudum, ne tantillum quidem sperandum esse a Principibus sæcularibus. Etenim vocem habent in Concilio consultivam, ut ajunt, non definitivam. Concilio interesse, loqui & consulere suo loco & tempore possunt; at residere & Sententias ferre non possunt. Præterea nemo ignorat qualia Decreta a Principibus aliquot

(p) *Qualis collatio in Concilio.*

(q) *Quid in Concilio Principes possint?*

aliquot sæcularibus præteritis annis sanguine & scripta & ædita sint contra religionem nostram synceram. Quibus accedit, quod Principes ac Ordines Germaniæ viderunt, quibus præjudiciis anno XLVI. Tridenti hoc Concilium sit cœptum, & quid in VII. Sessionibus sit decretum, nihilominus tamen in continuationem ejus consenserunt.

(r) Inprimis enim illud moneo observandum, quod de continuatione, non celebratione, Concilii frequentissima sit mentio, & quod *Julius* significanter in hæc verba pronunciat: *Decernimus ad futuras Maji Calendas ipsum Concilium, in eo, in quo nunc reperitur statu, reassumendum & proseguendum.* Proinde Sessiones illæ VII. anno XLVI. Tridenti habitæ his confirmantur & ratæ per omnia declarantur.

Sed ignorant fortassis aliquot vestrum quales illæ Sessiones fuerint. In eorum ergo gratiam commemorabo, quæ mire serviunt Demonstrationi nostræ. Alioqui si omnia excutere pergerem, non sufficerent aliquot dies, nedum una hæc & quasi jam elapsa hora. Omnia enim VII. illarum Sessionum Decreta pauculis modo exceptis vel morbida, vel palam sunt impia. (s) Sessione IV. Decreto I. pro Canonicis Libris obtrudunt nobis Patres isti, quos vetustas non agnovit pro Canonicis, sed pro Ecclesiasticis, & quidam veterum pro Apocryphis, præcipue vero II. Librum Machabæorum:

(r) Concilium continuandum est.

(s) Libri non Canonici pro Canonicis obtruduntur.

rum: ac inter alia sic pronunciant: *Sacrofancta, œcumenica & generalis Tridentina Synodus in Spiritu S. legitime congregata, præsentibus in ea tribus Apostolicæ Sedis Legatis, perspicuens Veritatem & Disciplinam contineri in Libris scriptis & sine scripto Traditionibus, quæ ipsius Christi ore ab Apostolis Spiritu S. dictante, quasi per manus traditæ ad nos usque pervenerunt, Orthodoxorum Patrum exempla secuti, omnes Libros tam Veteris quam Novi Testamenti, nec non Traditiones ipsas tum ad Fidem tum ad Mores pertinentes, tanquam vel ore tenus vel a Christo vel a Spiritu S. dictatas, & continua Successione in Ecclesia Catholica conservatas, pari pietatis affectu ac reverentia suscipit ac veneratur. Et post enumerationem Librorum V. & N. Testamenti subiungitur: Si quis autem Libros ipsos integros cum omnibus suis partibus prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt, & in veteri Vulgata editione habentur, pro sacris & Canonicis non susceperit, & Traditiones prædictas sciens & prudens contemserit, anathema sit. Omnes itaque intelligant quo ordine & via ipsa Synodus post jactum Fidei Confessionis fundamentum sit progressura, & quibus potissimum testimoniis ac præsiidiis in confirmandis dogmatibus & instaurandis in Ecclesia moribus sit usura. Quis autem hæc audiens non protinus intelligat quo tendant suo illo Concilio beati illi Patres! Unica hac Sessione sua omnes suos errores sic firmant, ut nihil habeant tam absurdum, quod non possint fuco aliquo colorare, adde & divinis roborare testimoniis: Nam ex humanis divina pro suo arbitrio jam jam fecerunt. Principio enim pro Canonicis Libris obtrudunt, quos nulla vetustas concorditer agnovit pro Canonicis. Quoniam vero **A**nathemate percutiunt omnes quotquot Libros
istos*

istos pro Canonicis non recipiunt, condemnant certe *Meletonem* Sardanensem Episcopum, *Origenem*, *Hieronymum*, *Ruffinum* & alios multos, qui & ipsi Librum Machabæorum secundum inter Canonicos non recensuerunt. Cæterum quia ipsi Tridentini Patres aliquam ex eo Libro utilitatem sperant, inter Canonicos contra vetustissimorum judicia numerant. Sperant autem se ex eo Libro ostensuros, salubre esse orare pro mortuis ut a peccatis solvantur. Sperant se probaturos divorum in cælis pro nobis curam & intercessionem.

(t) Præterea non verentur *Traditiones*, quas ipsi appellant *Apostolicas*, æquare sanctis Scripturis, humana inquam divinis. Diserte enim fatentur, se pari pietatis affectu & reverentia cum Scripturis recipere & venerari *Traditiones continua Successione in Ecclesia servatas*. Annon hac ratione creaturam Creatori æquant? Quid autem porro tam absurdum erit, quod isti homines probare non possint? Si enim Scripturæ testimoniis destituantur, erunt ad manus fictæ illæ traditiones. Traditio erit Missa: Traditio erit oratio pro defunctis: Traditio erit Purgatorium: Traditio erit usus Imaginum in Templis: Traditio erit quicquid voluerint. Si quis illas rejecerit, & Scripturas sibi exhiberi postulaverit, anathema dicetur ab illis. Sic autem non erit istis hominibus vincere difficile. Immo unico Decreto hoc salvo jam jam vicerunt, & modo triumphant in omnibus suis erroribus & impietatibus. Gratiam interim illis hominibus debemus

(t) *Traditiones æquantur Scripturis sanctis.*

mus maximam, qui tam significanter nobis sua sui Concilii fundamenta aperiunt. Omnes itaque intelligunt, inquirunt, quibus potissimum testimoniis ac præsiidiis in confirmandis dogmatibus & instaurandis in Ecclesia moribus sit usura, nimirum non Scripturis S. duntaxat, sed Traditionibus, id est, figmentis & mendaciis. His ergo imposita sciamus hujus Concilii Tridentini Decreta non petita ex Scripturis. Quod autem a Patre cœlesti non est plantatum, eradicabitur.

(u) Porro in II. Decreto ejusdem Sessionis IV. & alias leges duas, non minus victoriæ & imposturæ suæ servientes, ferunt: Alteram de *Libro Authentico*; alteram vero de *Interpretatione*, vel *Sensu Scripturæ*. Principio omnes Bibliorum æditiones simpliciter damnant, solam æditionem *Vulgatam Latinam* pro authentica haberi volunt. Hactenus ergo originalia ut vocant, Hebraicam & Græcam Veritatem condemnant, contra unanimum totius Ecclesiæ & omnium, qui a temporibus Apostolorum ad nostra usque sæcula fuerunt, doctorum Virorum consensum. Nemo quidem nostrum *Vulgatam* æditionem spernit, sed in locis dubiis & obscure redditis ad fontes recurri volumus. Ac voluerunt hoc ipsum ante nos omnes Viri docti & pii. Aliud vero visum est in fine Sæculi abortivis istis Tridentinis Patribus.

(w) Deinde Ecclesiam, id est, semetipsos constituant Judices vel veræ vel falsæ expositionis vel Interpretationis

(u) De *Libro authentico*.

(w) De *Interpretatione & Sensu Scripturæ*.

Interpretationis Scripturæ. Damnat omnes Expositiones, quæ non congruunt cum sententia, quam tenuit & tenet sancta Mater Ecclesia: item quæ pugnat cum unanimi Consensu Patrum. Hæc autem est omnium certissima nota, istos homines non cogitare de ulla æqua collatione ex Scripturis cum adversa parte: vel si res veniat ad collationem, præoccupare voluisse iniquissima lege victoriam certissimam. Nos enim nullum contra ipsos locum Scripturæ, utcunque evidens & perspicuus sit, produxerimus, quem isti nullo negotio non eluserint. Uno enim verbo dicent: Ecclesiam non sic intelligere. Rursus nullum locum contra nos tam discrepantem producent isti, quem non optime quadrare per Interpretationem Ecclesiæ convicerint. Verbum quoque Christi: *Pasce agnos meos*, hunc habebit sensum; *Sis Pastor, o Papa! universalis, dominus ac princeps totius orbis*. Nam Ecclesia Christi ista sic intellexit hætenus, nec hodie aliter interpretatur. Sic verbum Domini: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, non aliam admittet Interpretationem, quam super Petrum & Papam ædificatam esse Ecclesiam. Quoniam Ecclesia hætenus sic intellexit. Secundum hanc probata erit auricularis Confessio ex hoc Christi pronunciato: *Vade, ostende te Sacerdoti*. Purgatorium probatum dicent per hanc Scripturæ sententiam: *Transivimus per aquam & ignem, & eduxisti nos in refrigerium*. Breviter, non volunt isti aliud Edicto suo imperioso, quam omnem ex Ecclesia Interpretationem Scripturæ per collationem auferre, & sibi quod volunt & quod lubet arrogare ac mordicus retinere. Proinde non indictum est hoc Concilium ad inquirendam, sed ad

obruendam Veritatem, quæ tamen invitis illis vincet tandem.

Non pergam autem Patres & Fratres venerandi, Filiique charissimi, commemorare reliqua ex Sessione V. VI. & VII. quæ Instituto serviunt. Non pergam commemorare impiissimam [*] Sophisticatio-

[*] Huc pertinent, quæ Emin. Card. QUIRINUS in ea, quam ad Clariss. Gœtingensium Professore J. W. FEVERLINUM superioribus annis exaravit Epistola, repræsentavit, ubi propositis Literis Pontificiis Pauli III. de modo Concionandi Anno MDXLII. datis, contendit Ecclesiam Rom. de Meritis Christi & bonorum Operum ratione ac fructu recte omnino secundum S. Scripturarum mentem, atque idem prorsus cum Ecclesiis Protestantibus sentire, profiteri atque docere, eamque non privatam hujus vel illius Antistitis fidem, sed communem Ecclesiæ doctrinam esse. At quæ supra de Tezelio & Samsone a Summo Pontifice in Germaniam submissis, ut fœda nundinatione Indulgentiarum credulorum loculos emungerent, eosque in vanam & ridiculam remissionis peccatorum fiduciam erigerent, commemorata sunt, abunde docent, quid de publica Ecclesiæ Rom. circa palmarium hunc fidei Articulum Doctrina statuendum sit. Et quam vana sit illa Em. Cardinalis gloriatio in Epistola ad Summum Pontificem Benedictum XIV. quum pag. X. ait: „An triumphum non agam, quod celeberrimum Lutheranae Sectæ magistrum confitentem habeamus, fœda Romanorum dogmatum ignorantia Lutherum, ejusque affectas laborasse, quippe qui pro dogmatibus illis acciperent quæcunque perperam a Concionatoribus & Parochis tradebantur, segniter dormitantibus Episcopis, quorum partes fuissent gravi malo isti mederi? In hocce igitur cadere debuit Censura, non vero in Summos Pontifices, qui muneri suo exacte satisfacientes haud omiserunt veræ prædicationis normam severissime injungere. „ Atque ego scire velim qua ratione Emin. Cardinalis Pontificiam illam Instructionem Pauli III. de

cationem qua impuri illi tenebriores luculentissimum alioqui negotium *Justificationis* per unicum Christi Redemptoris mysterium atra involvunt caligine. Satis aperte demonstravi, opinor, quod ab initio hujus Orationis me ostensurum recepi, nempe TRIDENTINUM illud CONCILIUM non institutum esse ad inquirendam & illustrandam ex Scripturis S. Veritatem, aut ad reformandam legitime Christi Ecclesiam; sed ad subvertendam hanc, ad stabiliendos, inquam, Rom. Ecclesiæ Errores impietatesque, ac bene cœptas per Germaniam aliaque Europæ loca Reformationes & impediendas & abolendas.

[x] Nec dissimulant ista Itali: Palam enim jactitant Concilio futuro confirmandas fore omnes Rom. Ecclesiæ consuetudines, nec ullum locum Hæreticorum disputationibus aperiendum esse. MUTIUS enim quidam natione Italus contra nostram Doctrinam disputans, multa agit de celebrando Concilio, ac inter alia: *Affirmamus futurum, inquit, ut omnes regulæ nostræ & omnes consuetudines hæctenus observatæ iterum confirmentur in Concilio: Nam præterquam quod regulæ & consuetudines nostræ in ratione sunt fundatæ & ab ipsa ratione stabilitæ: ita exposcit conservatio ecclesiasticæ Auctoritatis & pax Christianæ Reip. futuris temporibus. Si quis enim vellet novas & diversas Constitutiones in Concilio facere, traheret*

D d 2

ret

modo concionandi cum præsentis Summi Pontificis Bulla Indictionis in annum MDCCCL Jubilæum conciliare possit: Scilicet eadem opera id fiet, qua jungentur Tigribus Agni!

[x] *Quid Itali de futuro Concilio scribant.*

vet totam Ecclesiam in magnam ruinam & confusionem. Et iterum idem ille : Ex his quæ supra diximus in hanc Sententiam deveniendum est, nullo modo necesse esse ullum Concilium convocare, ut in eo aliquis ex illis articulis, quos Hæretici vellent disputari, decidatur: Sunt enim judicati & decisi jam omnes. Et si denuo disputandi & judicandi proponerentur, hoc esset in dubium revocare auctoritatem omnium sacrosanctorum Conciliorum, quotquot fuerunt in Ecclesia Dei celebrata. Non tamen ideo desistendum est a celebrandis Conciliis: Sed minime celebranda sunt, ut in eis Hæreticis liceat disputare; sed potius ut illi qui temere adversus nos locuti sunt, eo se conferant & revocent atque recantent quæ dixerunt: aut absque eo quod eos audiamus aliter in executionem Constitutionum jam factarum, declarabimus & condemnabimus pro Hæreticis. Ad hunc finem Concilium cogi necesse est, ut possit fieri Unitas inter Christianos, ut plane confirmentur ea, quæ fuerunt in aliis Conciliis statuta, ut reformentur Capita & membra, atque ut caveatur, quo in posterum Concilia provincialia, nationalia & generalia celebrentur, quemadmodum Constantiense Concilium statuit, & juxta Canones sanctorum & antiquorum Patrum. Hactenus Mutii Itali verba recitavimus. Nemo autem existimet hæc allata esse literis incertis. Extat Liber Italica Lingua scriptus & impressus. Et ne quis arbitretur privati hominis verba contemnenda esse, ut qui ex privato affectu scripserit Antistitibus Proceribusque Religionis displicentia, certum est JULIUM Pontificem indicti Concilii supremum Judicem ac moderatorem, Librum Mutii hujus, æditis Literis vel Brevi Apostolico [ut ajunt] præfixo, magnis laudibus in cœlum usque evexisse, nedum approbasse. [*] [y] Cum

[*] Idem semper esse Romanæ Ecclesiæ ingenium, eodemque illam regi Spiritu, ipso Eminentiss. QUIRIN'

[y] Cum autem certo jam teneamus, CONCILIIUM TRIDENTINUM ad subvertendam veram Religionem stabiliendamque Superstitionem falsumque Cultum esse institutum; ex adverso autem non ignoremus, quæ præceperit nobis Deus noster, certe ut confiteamur Veritatem, illamque summis conatibus provehamus & juvemus, denique ut mendacia & falsos Cultus non modo fugiamus, sed & oppugnemus, probe jam teneamus singuli quid agamus, & quid, indicente Papa Concilium, præcipiat & indicet universorum Deus & Dominus verax & omnipotens, nempe, ut omnes Christi fideles sibi ab hoc Concilio tanquam a pernicie execrabili caveant, denique palam ei contradicant, & armis spiritualibus, sana doctrina & precibus perpetuis istud oppugnare non desinant,

D d 3

finant,

testimonio confirmatum dabo, qui in Epistola, quam Vi-
ro Cl. J. J. Breitingero inscripsit p. VIII. diserte ait:
 „ Igitur ex tantorum Hominum solertia potius, quam ex
 „ Protestantium voto, instituenda erat deformatæ Eccle-
 „ siæ emendatio. Illorum erat, potius quam Protestan-
 „ tium, internoscere quid fieri, quid tentari oporteret,
 „ ut Ecclesia depositis suis Sordibus pristinam reciperet
 „ formam: Eorundem enim, ne stupendi, quos in hoc
 „ negotio Paulus III. subiit, labores inaniter cederent:
 „ Ipsorum denique

Scire potestates herbarum, usumque medendi.

Et in eadem Epistola Idem Vir Eminentiss. silentio probat
illud Romuli Amasæi ex oratione, quam in Funere Pauli
III. dixit, de finibus indicti ab eodem Concilii edictum:
 „ Non erant profecto in dubium, ac in novam contro-
 „ versiam denuo revocanda, quæ de omni religionis jure
 „ ac forma, deque iis, quibus religio ipsa contineretur
 „ quæstionibus jam constituta fuissent.

[y] *Quid agendum Sanctis?*

sinant, admonentes omnes homines, ne sibi per
 istud imponi patiantur: non enim in illo agi de
 Christi & Evangelii gloria restituenda, sed de ty-
 rannide Papæ & Superstitionibus innovandis ac as-
 serendis; Non esse Patres illius Concilii veros pa-
 tres; sed publicos veritatis & veræ Religionis ex-
 professo hostes, ideoque minime audiendos, &
 Concilium ipsorum ut ethnicum contemnendum
 & rejiciendum. Si enim hodie cogeretur Concili-
 um Mecchæ vel Constantinopoli, nihil nobis cu-
 ræ esset quid in eo decerneretur, eo quod ab ho-
 stibus nostræ Religionis celebratum esse sciremus.
 Ergo nullo modo audiendi sunt, clamantes ali-
 quid nobis pro Christo audendum esse; manum
 Dei non esse oclusam; Spem esse si veniant E-
 vangelii Præcones in Concilium, ut convertantur
 multi. Nam ex manifestis iniquissimis præjudiciis
 constat illos nolle veritatem audire, cujus tot Præ-
 cones in vincula conjecerint & crudeliter necarint,
 nolle ut disputetur legitime. Clamant enim se non
 errare, nec Religionem suam se ponere in dubi-
 um. Revocationem ergo a nobis simpliciter; non
 Expositionem Doctrinæ puræ, poscunt. S. Paulus
 nullo modo induci potuit, ut consentiret in Judi-
 cium Concilii Hierosolymitani: Hierosolymas nul-
 lo modo adire voluit, etiam multa ipsi pollicente
 Festo Proconsule: Satis enim clare intellexerat,
 insidias & ipsi & Evangelico negotio strui. Ex-
 perientia magistra dudum didicerat Concilium illud
 in pertinacia horribili obriguisse. Sancti Patres,
 Athanasius Alexandrinus, S. Maximus Hierosoly-
 mitanus, S. Ambrosius Mediolanensis, S. Hilari-
 us & S. Martinus Galliarum, & alii multi Eccle-
 siarum Episcopi sancti & fideles, nullo modo in-
 duci

duci potuerunt, ut vel consentirent, vel venirent in Synodos quasdam, licet summa Principum auctoritate indictas, & præsentia multorum doctissimorum Virorum frequentissimas, quod plane intellexissent, indictos, non ad Veritatis patefactionem, sed oppressionem potius, tyrannidisque patrocinium. Ac Dominus quidem tunc adfuit causæ suæ, ita ut falsa illa Conciliabula nihil efficerent. Is ergo Deus cum hodie quoque vivat, & nobis optimam causam habentibus promiserit auxilium, præstat nos Sanctorum Exempla etiam hodie imitari, CONCILIUM istud TRIDENTINUM averfari, auxilium Dei expectare, constanter interim Veritatem prædicare & urgere, & orare sedulo ac dicere PATER NOSTER &c.

